

För en feministisk regionalpolitik

Politikdokument för Region Stockholm

**Feministiskt initiativ Region
Stockholm 2022**

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
För en feministisk och antirasistisk regionalpolitik	4
Hälso- och sjukvård	5
2.1 Sjukvårdens organisering	5
2.1.1 Information, rådgivning och hjälp att koordinera vårdinsatser	5
2.1.2 Minska vårdvalen	5
2.2 Hälso- och sjukvårdens tillgänglighet	6
2.2.1 Primärvård	6
2.2.2 Fler vårdplatser	6
2.2.3 Akutsjukvård och ambulanser	6
2.3 Förlossningsvård	7
2.3.1 En födande – en barnmorska	7
2.3.2 Kvalitetssäkring	7
2.3.3 En hel vårdkedja	7
2.3.4 Säkerställ jämlik förlossning för alla	8
2.3.5 Minska risken för förlossningsskador	8
2.4 Trans- och intersexvård	9
2.5 Äldresjukvård	10
2.6 Motverka ohälsa	10
2.7 Beroendevård	11
2.8 Hjälpmedel	12
Tandvård	12
Personalpolitik	13
4.1 Förbättra anställningsvillkor och arbetsmiljö	13
4.2 Satsa på utbildning och kompetensförsörjning	14
Kollektivtrafik	14
5.1 Gör kollektivtrafiken avgiftsfri	15
5.2 Bygg ut kollektivtrafiken	15
5.3 Öka tillgängligheten	16
5.4 Öka tryggheten för alla	17
5.5 Byt ut reklam mot samhällsinformation och konst	17
5.6 Finansiering	17
Miljö och klimat	17
6.1 Utlys klimatnödläge i Region Stockholm	18
6.2 Satsa på klimatsmarta transporter	18

6.3 Minska privatbilismen	18
6.4 Upphandla etiskt och klimatsmart	19
6.5 Samarbeta kring avfallshantering och återvinning	19
Kulturpolitik	19
7.1 Ett stärkt kulturliv utanför stads kärnorna	20
7.2 En mångfald av konstnärliga kvaliteter och verksamheter	20
7.3 Representativa beslutsorgan	20
7.4 Fortbildning i icke-diskriminerande rekrytering	20
7.5 Fördelning av arvoden och uppdrag	20
Medborgardemokrati	21
Offentlig upphandling	22
9.1 Regionens inflytande genom offentlig upphandling	22
9.2 Vårdval, entreprenad och offentlig upphandling	23
9.3 Bättre samhällstjänster genom upphandlingskrav	23
Regional planering	24

1. För en feministisk och antirasistisk regionalpolitik

Feministiskt initiativ verkar för ett samhälle där alla har samma möjligheter att leva ett gott och värdigt liv inom planetens gränser.

Ojämlighet i regionen tar sig idag uttryck i otrygga anställningsavtal, diskriminering och ojämlik vård, men också i fysiskt och psykiskt våld. Den innebär även bristande representation inom regionens beslutsfattande institutioner och politiska prioriteringar som enbart gynnar vissa grupper i samhället. Med en fördjupad klimatkris ser vi att ojämlikheten snarare kommer att öka än att minska.

Ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle kräver en stark och inkluderande välfärd. Det kräver också brådskande reformer för minskat klimatavtryck och avveckling av miljöskadlig produktion. En feministisk och antirasistisk politik är solidarisk och motverkar orättvisor, diskriminering och förtryck. Regionens byggnader, städer, offentliga miljöer och kollektivtrafik ska vara tillgängliga så att alla kan delta på lika villkor. Det är samhället som i sin utformning skapar hinder för personer med funktionsnedsättning och det är därmed också samhället som bär ansvaret för dessa – funktionshinder är inget individuellt problem.

Feministiskt initiativs antirasistiska politik utmanar exkluderingen av det som enligt rasismen inte passar in i den svenska normen. Rasism påverkar människors hälsa, trygghet, delaktighet, inflytande och tillgång till makt på olika områden. Den drabbar bland andra nationella minoriteter, migranter och svenskar som av vissa uppfattas som osvenska på grund av språk, tro eller utseende.

Vår feminism syftar till breda allianser och stor mångfald. Människor med skilda trosuppfattningar och livsstilar måste kunna leva sida vid sida i ömsesidig respekt för varandra. För att övervinna rasismen krävs omfattande politiska åtgärder och en antirasistisk analys av varje beslut och politikområde. Feministiskt initiativ arbetar därför för att förändra den strukturella diskriminering som präglar regionens institutioner och gör att alla inte kan delta i samhället på lika villkor.

Genom vår antirasistiska feminism vill vi skapa en jämställd och jämlik Stockholmsregion. En prioriterad fråga för oss i regionpolitiken är arbetsvillkoren för alla som arbetar inom hälso- och sjukvården. För att kunna ge en god och värdig vård måste alla som vårdar ges tillräckligt med kollegor, tid för återhämtning och rimlig ersättning. En annan prioriterad fråga – där både region, kommun och stat måste samarbeta – är att utlysa klimatnödläge och ställa om politiken till att sätta omsorg om människor och planet framför kortsiktig ekonomisk tillväxt. På regional nivå är inte minst avgiftsfri och tillgänglig kollektivtrafik en viktig del i denna omställning. Det är dessutom en jämlikhetsreform.

Feministiskt initiativ arbetar för rättvis omfördelning av resurser och för att mänskliga rättigheter ska vara en självklar utgångspunkt när politik utformas - i regionen och på alla andra politiska nivåer.

2. Hälsa- och sjukvård

2.1 Sjukvårdens organisering

Feministiskt initiativ anser att regionerna bör avvecklas för att låta staten överta ansvaret för sjukhusen medan kommunerna övertar ansvaret för primärvården. I ett litet land som Sverige är det inte rimligt att befolkningen har tillgång till olika sjukvårdsinsatser beroende på var en bor. Behovet av insatser som kräver sjukhusvård ser ungefär likadana ut i hela landet och bör därför ha en gemensam huvudman. I avvaktan på att vår idé om att avskaffa regionerna får genomslag vill vi verka för att kommunerna i Stockholmsområdet övertar ett större ansvar för primärvården. Detta genom en omfördelning av skattemedlen.

2.1.1 Information, rådgivning och hjälp att koordinera vårdinsatser

I Stockholms län erbjuds ett komplext utbud av hälso- och sjukvårdstjänster. Det är ett svåröverskådligt system och många invånare har svårt att förstå vilka rättigheter och möjligheter den enskilde har. Feministiskt initiativ kommer att verka för att informationsinsatserna utvecklas i mycket större utsträckning, så att vården blir tillgänglig för alla. Kroniskt sjuka och multisjuka behöver ofta flera olika vårdgivares insatser, därför tycker vi att alla vårdtagare med flera insatser ska ha rätt till en personlig koordinator.

2.1.2 Minska vårdvalen

I Region Stockholm finns det fler vårdval än i någon annan region i landet. Vårdval kan låta positivt, men har också negativa följder. Det har bland annat visat sig försvåra samverkan mellan olika aktörer kring en patient och gör också vården dyrare. En annan effekt är att privata aktörer etablerar sig i resursstarka områden. Konsekvensen blir att områden med resurssvag befolkning inte får tillgång till likvärdig vård.

Vi vill verka för att minska antalet vårdval och säkra befolkningens likvärdiga tillgång till hälso- och sjukvård genom att utveckla verksamheterna i regionens egen regi. Vårdvalssystemet behöver utvärderas. Många upplever att vårdvalen innebär att den aktuella

vårdinstansen har rätt att säga nej vid patientförfrågan eller remiss om den inte tycker sig ha det uppdraget. Beställarorganisationen behöver förtydliga kraven på samverkan mellan olika aktörer. Sakkunniga tjänstepersoner behöver ha aktuell vårdkunskap då vården utvecklas snabbt vilket medför nya utmaningar. Vårdvalen bygger på att den enskilde kan välja, sortera information och hitta vägar. Äldre, funktionsnedsatta samt invånare som saknar eller har bristande kunskaper i det svenska språket kan ha svårigheter med detta. På så sätt gynnar vårdvalen i praktiken enbart resursstarka grupper.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att primärvården övertas av kommunerna
- Att alla multisjuka och andra som är i behov av det får en stadigvarande eller tillfällig vårdkoordinator
- Att vårdvalet begränsas
- Att vårdvalssystemet ska utvärderas för att säkra att alla medborgare ges tillgång till en god vård

2.2 Hälso- och sjukvårdens tillgänglighet

2.2.1 Primärvård

Den främsta orsaken till de långa väntetiderna i vården är bristen på personal. Vidare är sjukhusen för hårt belastade eftersom primärvården är bristfälligt utbyggd. Samtidigt som en förbättrad personalpolitik leder till att regionen kan anställa fler läkare, sjuksköterskor och undersköterskor menar Feministiskt initiativ att primärvården ska byggas ut kraftig.

2.2.2 Fler vårdplatser

God sjukvård kan inte erbjudas utan vårdplatser på sjukhus. Befolkningsantalet i Stockholmsregionen ökar ständigt medan antalet vårdplatser minskar. Det tycker inte Feministiskt initiativ är rimligt. Fler vårdplatser skulle få positiva effekter genom att minska väntetiden till planerade operationer och andra sjukvårdsbehandlingar. Det skulle även ha positiva effekter för flödet från akutintag till behandling och omvårdnad .

2.2.3 Akutsjukvård och ambulanser

Stockholm är en växande storstadsregion men har också en omfattande glesbygd vilket måste beaktas när regionen fastställer omfattningen och utformningen av akutsjukvården och de akuta sjuktransporterna.

Periodvis är väntetiderna alltför långa, omhändertagandet inte tillräckligt värdigt och arbetsmiljön bristfällig. Äldre med återkommande ohälsa skulle få ett värdigare omhändertagande om de fick tillgång till anpassade akutsjukvårdsenheter. Om äldre fick akuta vårdinsatser via äldrecentraler som är öppna dygnet runt skulle den befintliga platsbristen på akutintagen minska. Akutintagens kapacitet måste också synkroniseras med antalet vårdplatser på sjukhusen. Det akuta omhändertagandet leder inte sällan till behov av ytterligare insatser på en vårdavdelning. Därför är fler vårdplatser en hög prioritet för oss. Den befintliga organiseringen av sjuktransporter är ansträngd och inte tillräckligt anpassad för de behov som finns, i synnerhet inte för individer som bor i glesbygden.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att primärvården kraftigt byggs ut och att fler vårdplatser tillsätts i hela regionen
- Att större kapacitet skapas i akutsjukvården i hela regionen
- Att specifika äldrecentraler inrättas som kan avlasta akutsjukvården
- Att ett ökat antal fordon för sjuktransporter köps in för att placeras ut på olika platser i regionen för att på ett likvärdigt kunna betjäna hela Stockholmsregionens invånare

2.3 Förlossningsvård

Alla invånare ska ha tillgång till en likvärdig förlossningsvård. Resurserna ska fördelas så att förlossningsvården blir jämlik och rättvis. Att föda barn kräver en lugn och trygg miljö och möjlighet att fokusera på födandet utan tidspress. När förlossningen sker i ett lugnare tempo minskar risken för skador och komplikationer. Förlossningsvårdens främsta uppgift är att skapa de bästa förutsättningarna för dem som föder. Därför behövs en bättre arbetsmiljö för personalen.

2.3.1 En födande - en barnmorska

Det saknas luft i systemet och tillräcklig bemanning för att personalen ska kunna vara kontinuerligt närvarande under och efter varje förlossning. Målsättningen är en barnmorska för varje födande i aktiv förlossning. För att uppnå det krävs fler förlossningsplatser och fler anställda barnmorskor.

När en barnmorska samtidigt ansvarar för flera som föder tvingas hen ibland att lämna en födande ensam, vilket tenderar att leda till att mer läkemedel används och det i sin tur innebär en ökad risk för komplikationer. En viktig uppgift för barnmorskan är också att vara ett psykologiskt stöd. Med en barnmorska närvarande under hela processen

ökar tryggheten. En positiv förlossningsupplevelse kan underlätta amningen, bidra till en trygg anknytning tidigt och minska förekomsten av förlossningsdepression.

2.3.2 Kvalitetssäkring

För att garantera förlossningsvårdens kvalitet behöver regionen följa upp och utvärdera hur resurserna används inom verksamheten. Det behövs tydliga kvalitetsmål för förlossningsvårdens hela vårdkedja. Havandevård, förlossning, eftervård och neonatalvård behöver utvärderas kontinuerligt. Kriterierna ska formuleras utifrån evidensbaserad havande- och förlossningsvård och utgå från den födandes behov och rättigheter.

2.3.3 En hel vårdkedja

Det ska finnas kontinuitet i vården – före, under och efter förlossningen – och den som föder ska ha tillgång till en egen barnmorska under själva födsloarbetet. För att hela vårdkedjan ska fungera behövs en bättre gemensam planering och struktur när det gäller både personal- och ekonomiska resurser.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att en barnmorska per födande i aktiv förlossning ska vara norm
- Att det görs en kvalitativ uppföljning av förlossningsvården
- Att det sätts upp tydliga kvalitetsmål baserade på den födandes behov och rättigheter för förlossningsvårdens hela vårdkedja; havandevård, förlossning, eftervård och neonatalvård
- Att vården i så stor utsträckning som möjligt bygger på kontinuitet för de blivande föräldrarna när det gäller den personal de möter i samband med havande-, förlossnings- och eftervård

2.3.4 Säkerställ jämlik förlossning för alla

För att säkerställa en trygg, säker och likvärdig förlossningsvård behövs riktade förebyggande insatser göras för icke svenskfödda gravida personer. Dessa löper enligt studier en ökad risk för att dö under eller efter förlossningen. Brist på tolkar leder till ökade risker för komplikationer före, under eller efter förlossningen. Även sjukvårdspersonalens bristande kunskap om sjukdomar som inte är vanligt förekommande inom den svenska sjukvården kan ytterligare öka riskerna.

2.3.5 Minska risken för förlossningsskador

Svensk forskning visar att antalet underlivsskador minskar när förlossningen sker i lugnare tempo och där den födande i större

utsträckning själv väljer förlossningsposition. Påskyndade förlossningar ökar risken för komplikationer och skador med ibland långvariga problem för den födande. Det innebär även större kostnader för medicinska ingrepp under och efter förlossning. Det är viktigt att eftervården bättre fångar upp eventuella skador och ohälsa efter en förlossning för att säkra den födandes möjligheter till fortsatt välmående.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att alla som väntar barn ska få tillräcklig information på ett språk de förstår och tillgång till tolk (gäller även teckenspråk) före, under och efter förlossning måste säkras
- Att det ska utarbetas rutiner och riktade insatser för att nå utlandsfödda som väntar eller nyligen har fått barn
- Att vårdpersonal får utbildning, utifrån ett intersektionellt perspektiv, om vilka grupper som kan vara utsatta för särskilt stora risker i samband med förlossning och hur dessa risker kan förebyggas
- Att medicinska tekniker som används i samband med graviditet och förlossning ska utformas utifrån aktuell kunskap och forskning
- Att implementering och utveckling av det förebyggande arbetet att minska riskerna för förlossningsskador ska säkras i all förlossningsvård
- Att förlossningsskador måste behandlas på ett sådant sätt att det säkrar den födandes möjligheter till fortsatt välmående
- Att förmågan i eftervården att fånga upp fysiskt och psykiskt lidande relaterade till förlossningen stärks och att professionell hjälp erbjuds för att bearbeta negativa förlossningsupplevelser

2.4 Trans- och intersexvård

I Region Stockholm är diskriminering och otrygghet en verklighet som sker på bekostnad av transpersoners hälsa, trygghet och inkludering. Feministiskt initiativ är ett parti som har en hög ambition att utgå ifrån den berörda gruppens situation. Gruppen transpersoner är överrepresenterade när det gäller psykisk ohälsa och utsätts oftare för våld. Det är inte ett individproblem utan ett strukturellt problem som kräver politiska åtgärder.

Feministiskt initiativ vill vara ett parti som är nära förankrat i trans- och intersexrörelsens erfarenheter av samhällets alla led. Detta kräver en regionalpolitik som tar trans- och intersexpersoners behov av reformer på allvar. Likaså innebär det att all offentligt finansierad verksamhet i länet ska vara tillgänglig även för transpersoner.

Alla trans- och intersexpersoners erfarenheter är unika, därför måste även vården anpassas och fokusera på individens behov. Trans- och intersexpersoners rätt att bestämma över sin egen kropp ska stå i centrum vid vårdbehov. Detta ska stå i centrum även vid utredningar kring behov av könskorrigering och könsbekräftande vård och behandling.

Det är viktigt att alla barn och unga som är intersex ska ha tillgång till information och stöd. På samma sätt ska deras föräldrar också få information och stöd för att i sin tur kunna stötta barnet under uppväxten. Intersexpersoner som är i behov av könsbekräftande vård, behandling och stöd ska erbjudas det. Vid vårdbehov ska vården av intersexpersoner genomsyras av delaktighet för patienten samt vara anpassad till det individuella behovet oavsett om personen är myndig eller inte.

Vi behöver se en generell kompetensökning i Region Stockholm kring trans- och intersexpersoners behov. Extra viktigt är detta inom samtliga vårdyrken och berörda myndigheter.

Vi kommer särskilt att arbeta för:

- Att transvården inom länet ska bli mer tillgänglig och väntetiderna kortas
- Att resurserna till de transmedicinska specialistteamerna i länet ska ökas
- Att forskning och insamling av statistik kring transpersoners hälsa, välmående och transpersoner som föräldrar ska öka
- Att alla medicinska beslut inom intersexvården ska bygga på informerat samtycke
- Att stopphormoner ska vara en möjlig behandling för unga transpersoner

2.5 Äldresjukvård

Den sjukvård som erbjuds äldre är inte tillräckligt bra och det vill vi i Feministiskt initiativ ändra på. Många upplever att kommunerna och regionen inte samverkar tillräckligt bra. Mer sjukvård behöver erbjudas nära de äldre. Vi vill därför verka för att särskilda kommunala vårdcentraler med särskild kompetens för äldre inrättas. Dessa kan erbjuda akutsjukvård dygnet runt men också erbjuda demensutredningar, förebyggande insatser och kontinuerlig uppföljning. Dessa äldrecentraler ska också ha några platser för kortare inläggning, för att avlasta akutsjukvården.

Vi menar att regionens monopol på att anställa läkare bör upphöra. Äldrecentralerna kan då också överta ansvaret för sjukvårdsinsatserna för dem som bor i särskilda boenden. Det behövs väsentligt fler vårdplatser på våra sjukhus, inte minst med specialistvård för äldre. Det behövs också fler platser i särskilda boenden, så att de äldre som är färdigbehandlade på sjukhus kan få fortsatt god omvårdnad och trygghet dygnet runt, utan att bli långliggande på sjukhusen.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att äldre får tillgång till särskilda äldrecentraler med kompetens att hantera äldres behov av såväl förebyggande, sjukvårds- och rehabiliteringsinsatser
- Att det skapas fler vårdplatser på sjukhusen i alla delar av regionen
- Att det skapas fler platser på särskilda boenden

2.6 Motverka ohälsa

Psykisk ohälsa är ett av Sveriges största samhällsproblem. Under år 2020 dog 1 168 personer av säkert fastställda suicid i Sverige. Samma år fick totalt 6 666 personer i befolkningen, från 10 år och uppåt, sjukhusvård till följd av ett suicidförsök eller annan avsiktlig självdestruktiv handling. För att kunna förebygga psykisk ohälsa och suicid är det viktigt att göra insatser för att minska stigmatiseringen, det vill säga de negativa och förutfattade meningar som finns i samhället, gällande psykisk ohälsa och psykisk sjukdom. Det är även viktigt att göra förebyggande insatser för att upptäcka psykisk ohälsa i god tid.

Villkoren på arbetsplatsen spelar också en stor roll för individens hälsa och välmående, både psykiskt och fysiskt. Feministiskt initiativ menar att det behövs ökad tillgång till hälso- och sjukvårdsinsatser med särskilt fokus på arbetsmiljökunskap. Vi vill att primärvården får ett utökat ansvar och inrättar särskilda centrum specialiserade på arbetsmiljökunskap dit både arbetstagare och arbetsgivare kan gå för att få både förebyggande, vårdande och rehabiliterande insatser. Dessa ska ha kompetens att möta tekniska, fysiska och mentala behov.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att öka resurser till verksamheter som arbetar förebyggande mot psykisk ohälsa
- Att öka kunskapen om psykisk ohälsa i samhället för att motverka stigmatisering

- Att införa riktade insatser till grupper som är särskilt utsatta för psykisk ohälsa
- Att inrätta centraler med specifik arbetsmiljökompetens för att biträda den enskilda såväl som arbetsgivare i förebyggande, vårdande och rehabiliterande insatser

2.7 Beroendevård

Beroendeproblematik av alla slag medför stora sociala problem såväl för den enskilde som för anhöriga och samhället i stort. Frivillighet har alltid varit en av hörnstenarna i beroendevården och behöver vara så även i fortsättningen. Det finns starka belägg för att alkoholpolitiska åtgärder har skyddande effekter specifikt mot våld, men dess roll förbises ofta. Det finns avgörande skillnader mellan olika gruppers relation till alkohol och droger, vilket kräver att personalen har omfattande kunskaper om detta och förmåga att personanpassa vårdinsatserna.

En av de särskilt utsatta grupperna är de kvinnor och transpersoner i beroende som lever i utanförskap som hemlösa, kriminella, prostituerade och våldsutsatta. Vården måste anpassas efter deras behov. Bland annat behöver de ges möjlighet till separat avgiftning så att de kan söka stöd utan att riskera att möta sin förövare/sina förövare i väntrummet eller på avdelningen. Det finns också ett behov av ett öppet intag till avgiftning och en möjlighet till könsseparerad behandling i öppenvården.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att den statliga finansieringen för beroendevård ökar
- Att samverka mellan regionens verksamheter såsom beroendemottagningar och psykiatri, kommunens verksamheter såsom socialtjänst och äldreomsorg samt brukare fördjupas
- Att samtlig vårdpersonal inom beroendevård, vårdcentraler och sjukhus utbildas inom alkohol- och drogberoende samt inom antirasism, genus, normkritik, funktionalitet, utsatthet för våld och är hbtqia+ certifierade
- Att forskning och metodutveckling inom vården utvecklas och anpassas utifrån dessa perspektiv och att att den kunskapsutveckling som sker inom beroendeforskning tas tillvara
- Att tid för mottagningsbesök inom primärvården för livsstilsfrågor såsom alkoholvanor utökas
- Att utveckling av beroendevården där barn- och anhörigperspektiven ingår i bedömningar och åtgärder särskilt beaktar nätverkets behov av stöd

- Att strukturer inom beroendevården förändras samt att behandlingsutbudet och kompetensen breddas
- Att vårdkompetensen ökas för att möjliggöra individuell diagnostik och behandling
- Att Regionen vid alla utredningar kring våld och beroende screenar för PTSD och erbjuder behandling vid behov
- Att möjlighet till traumabehandling skall kunna erbjudas även många år efter avslutat beroende/utsatthet för prostitution
- Att primärvården och andra instanser som möter barn utbildas i att känna igen och agera när de ser tecken på att barn lever med beroende i familjen eller utsätts för övergrepp
- Att föräldrar med beroendeproblematik ges stöd och hjälp i föräldrarollen

2.8 Hjälpmedel

Feministiskt initiativ har en vision om ett samhälle för alla. Människor ska kunna leva likvärdiga liv, få lika möjligheter och kunna delta i samhällslivets alla områden oberoende av funktionalitet. Olika typer av hjälpmedel finns för att underlätta vardagen för människor med funktionsnedsättningar. Det är viktigt att dessa hjälpmedel inte innebär en stor kostnad för individen, i synnerhet som arbetslöshet och låg inkomst är mer utbrett inom gruppen än bland befolkningen som helhet. Sådana kostnader riskerar att inskränka människors livsmöjligheter och att de inte har något annat val än att avstå från hjälpmedel de behöver. Konsekvenserna blir minskad självständighet och svårigheter i såväl vardagsliv som arbetsliv.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att hjälpmedel ska omfattas av högkostnadsskyddet
- Att hjälpmedel inte ska vara belagda med abonnemangavgifter

3. Tandvård

Tandvården är mindre statligt subventionerad än sjukvården, det tycker Feministiskt initiativ är fel. Tänderna är en del av kroppen och har en viktig funktion för matsmältningen. Munnen och tänderna är också en av vår kropps mest socialt laddade delar. Hur de ser ut bidrar till hur andra uppfattar oss och har länge varit en tydlig klassmarkör. Vi menar därför att tandvården måste bli billigare och mer inkluderande så att alla har råd och möjlighet att ta del av den.

Vi anser att tandvård ska ingå i sjukförsäkringssystemet och omfattas av högkostnadsskyddet. Detta är dock en nationell fråga, och vi vill därför se ett eget regionalt högkostnadsskydd under tiden som frågan behandlas på nationell nivå. Vi förordar att en statlig utredning tillsätts för att se över hela det statliga tandvårdsstödet. Särskilt fokus ska även ligga på förebyggande insatser.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att regionen ska införa ett regionalt högkostnadsskydd för tandvård
- Att regionen ska erbjuda en årlig avgiftsfri tandvårdsundersökning för alla
- Att utöka så kallade fluortanters och fluormäns uppsökande verksamhet i alla grundskolor inom länet
- Att individanpassat stöd för munhälsa och tandvård ges till dem som på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller läkemedel löper risk för försämrad tandhälsa

4. Personalpolitik

Regionen är en mycket stor arbetsgivare men tyvärr inte alltid en bra arbetsgivare. Feministiskt initiativ menar att det finns ett stort behov av att arbeta med långsiktig planering av personalförsörjning och utforma en personalstrategi som gör Region Stockholm till en attraktiv arbetsgivare. Bristen på undersköterskor, sjuksköterskor, läkare och barnmorskor beror dels på att för få vill utbildas till dessa yrken, men också på att de som utbildat sig inte längre vill arbeta inom sitt yrke eftersom belastningen är för stor, lönen för liten och anställningsvillkoren för dåliga.

4.1 Förbättra anställningsvillkor och arbetsmiljö

Regionen nyttjar idag hyrpersonal från bemanningsföretag för enorma belopp. Dessa pengar menar Feministiskt initiativ istället ska satsas på att öka grundbemanningen och förbättra anställningsvillkoren för de regionanställda. Vi vill se att heltidstjänster och tillsvidareanställningar är normen inom regionen. Likaså vill vi se en löneökning inom lågavlönade yrken och en regional arbetsmarknad som kännetecknas av lika lön för lika arbete.

Arbetsmiljön behöver rustas upp och omvårdnadspersonalens administrativa ansvar behöver minimeras. Dessa uppgifter bör i största

möjliga mån skötas av de medicinska sekreterarna. Vi menar också att regionen ska motivera fler anställda att vidareutbilda sig till bristyrken, genom att erbjuda bibehållen lön under utbildningstiden. Vidare kommer vi att verka för att normalarbetstiden per vecka blir 30 timmar. Där vill vi börja med ett pilotprojekt inom förlossningsvården för att sedan utvärdera och se hur det kan implementeras inom andra verksamheter i regionen.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att minska heltidsarbetstiden för alla regionanställda till 30 timmar i veckan med bibehållen lön
- Att göra heltid och tillsvidareanställningar till en rättighet och norm för regionanställda
- Att öka grundbemanningen inom vården och minska användandet av hyrpersonal
- Att höja lönen inom lågavlönade yrken i Region Stockholm

4.2 Satsa på utbildning och kompetensförsörjning

Svårigheterna att få tillgång till den allmäntjänstgöring (AT) och den specialisttjänstgöring (ST) som krävs för att slutföra läkarutbildningen leder till brist på läkare i regionen. Vi menar att regionen och samtliga privata aktörer som nyttjas ska inrätta särskilda utbildningstjänster och på det sättet påskynda att utbildningen kan slutföras och fler läkare kan stå till regionens förfogande.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att redan anställda motiveras att vidareutbilda sig till bristyrken inom vården med bibehållen lön
- Att samtlig personal på vårdcentraler och sjukhus får obligatorisk utbildning i antirasism, genus och normkritik
- Att all verksamhet och utbildning inom regionen ska utgå från perspektiv som genus, funktionalitet, hbtqia+ och antirasism
- Att det ska finnas kompetens i Sveriges minoritetsspråk och kompetens om minoritetsgruppers situation inom Region Stockholm

5. Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är en del av regionens nödvändiga infrastruktur och ska kunna användas av alla. Därför behöver den anpassas efter invånarnas behov, såväl geografiska som fysiska och ekonomiska. Alla invånare ska

ha så god tillgång till kollektiva färdmedel att det går att leva ett rimligt vardagsliv utan egen båt eller bil.

Bilen har idag företräde före kollektivtrafik, cyklister och fotgängare då de olika trafikslagen tilldelas olika mycket resurser, utrymme och status. I Region Stockholm är inte heller kollektivtrafiken lika tillgänglig för alla invånare. En del har inte råd att resa, vissa bor på platser med mycket gles kollektivtrafik medan andra begränsas av bristande tillgänglighet.

Vi vill att kollektivtrafiken ska vara det mest attraktiva resealternativet för alla. Med färre privatbilister på gatorna får vi minskad trängsel, renare luft att andas och en mindre påverkan på klimatet.

Därför är våra viktigaste punkter dessa:

- Att göra kollektivtrafiken avgiftsfri
- Att bygga ut kollektivtrafiken
- Att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning och särskilda behov
- Att öka tryggheten för alla
- Att byta ut reklam mot samhällsinformation och konst

5.1 Gör kollektivtrafiken avgiftsfri

En välfungerande och tillgänglig kollektivtrafik är en grundbult i ett jämlikt och rättvist samhälle där alla känner sig välkomna och delaktiga. Låginkomsttagare, särskilt kvinnor och unga, är de som i störst utsträckning använder kollektivtrafiken för sina dagliga resor. Med dagens höga kollektivtrafiktaxor går en stor del av deras disponibla inkomst till kostnader för transporter. För de med allra lägst inkomst kan det vara omöjligt att ha råd med rabatterade betalningsmedel som månadskort. Följden blir att varje resa betalas separat och måste övervägas noga, och ekonomin begränsar möjligheten att ta sig bortom bostadsområdet. Det sociala livet blir lidande, liksom tillgången till kultur och möjligheten att utöva fritidsintressen på andra platser. Därför vill Feministiskt initiativ göra kollektivtrafiken avgiftsfri.

Avgiftsfri kollektivtrafik handlar om ekonomisk omfördelning och är ett viktigt medel för att bryta segregationen i regionen. Genom att finansiera kollektivtrafiken fullt ut med skattemedel ökar rörligheten för personer med låga inkomster. Det leder även till minskad segregering samt ökad jämställdhet och jämlikhet.

Av klimatskäl är det viktigt att minska biltrafiken. Att göra kollektivtrafiken avgiftsfri är ett viktigt medel för att styra om resenärer från bil till kollektivtrafik. Avgiftsfri kollektivtrafik finns på många platser i Sverige, Europa och andra kontinenter. Region Stockholm kan och bör visa vägen mot en mer hållbar trafikmiljö och en minskad klimatpåverkan.

5.2 Bygg ut kollektivtrafiken

Vi vill bygga ut kollektivtrafiken kraftigt med nya förbindelser och tätare turer. Det är helt nödvändigt för att göra kollektivtrafiken tillgängligare och mer attraktiv för fler resenärer.

Till följd av Stockholms- och Sverigeförhandlingen under de senare åren har en utbyggnad av tunnelbanan och Roslagsbanan initierats och ett tillskott i form av Spårväg Syd planeras. Tillsammans innebär dessa bättre spårförbindelser för delar av Stockholmsregionen. Vi kan dock inte vänta in dessa projekt innan vi planerar nästa. Feministiskt initiativ vill därför att Regionen fortsätter utreda var framtida utbyggnader av spårtrafiken gör mest nytta så att de delar av länet som inte är tätbebyggda inte missas i planeringen. Det är just i dessa områden som behovet av utbyggd kollektivtrafik är fortsatt stort. För att även de som bor på landsbygden i länet ska se kollektivtrafiken som ett rimligt alternativ behöver vi fler busslinjer, tätare turer, alternativ som mindre fordon på vissa sträckor, anropsturer och andra lösningar med fokus på god service.

Skärgården i Stockholms län är underprioriterad när det gäller kollektiva färdmedel. Feministiskt initiativ vill därför se en utbyggd kollektivtrafik särskilt i skärgården, med båtbusar och pendeltrafik som komplement till den nuvarande trafiken. Utbyggnaden ska utgå från de boendes behov. Dessutom ska de dyra och separata taxorna för Waxholmsbolaget försvinna och avgifterna ska vara samma som för resten av kollektivtrafiken.

Feministiskt initiativ vill också inrätta ett regionalt lånecykelsystem som en del av kollektivtrafiken. Vi vill även satsa på säkra och väderskyddade cykelstationer vid alla tunnelbane- och pendeltågsstationer samt vid knutpunkter för busstrafiken för att på så sätt förbättra flödet mellan cykeltrafik och kollektivtrafik.

Med en utbyggd kollektivtrafik blir behovet av privatbilism mindre, vilket minskar trycket på miljön. Feministiskt initiativ kommer även att arbeta för att omställningen till fossilfritt blir verklighet i en region där all kollektivtrafik, inklusive färdtjänst och båttrafik, drivs utan fossila bränslen.

5.3 Öka tillgängligheten

Tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning och särskilda behov behöver prioriteras, så att alla har möjlighet att använda kollektivtrafiken. Det handlar både om lösningar för att öka säkerheten, såsom plattformsriddåer i tunnelbana och pendeltåg, och en prioritering av underhållet på hissar och rulltrappor. Vidare ska både text- och ljudinformation användas genomgående på alla stationer och färdmedel. Det ska också vara enkelt att med fysisk funktionsnedsättning ta sig ombord på tåg och bussar.

För den som har svårt att resa i vanliga kollektivtrafiken är färdtjänst en viktig del av välfärden. För tillgång till färdtjänst krävs läkarintyg och enskild prövning. Tyvärr fungerar färdtjänsten i dag dåligt, och det riktas återkommande kritik mot både de bolag som kör för färdtjänsten och hur tjänsten är utformad.

Feministiskt initiativ menar att färdtjänsten ska följa resenärernas behov och värna alla personers lika möjlighet att transportera sig, oavsett funktionalitet. Det innebär bland annat att restriktionerna för antalet resor ska försvinna. Vi kommer därför att arbeta för en total omstrukturering av färdtjänsten. Som ett första steg måste Region Stockholm säkerställa att resenärernas dagliga liv inte påverkas negativt av dåliga förhållanden inom färdtjänsten.

5.4 Öka tryggheten för alla

Kollektivtrafiken är en viktig del av det offentliga rummet, där en stor del av länets befolkning möts dagligen. Därför är det viktigt att den är ett tryggt rum för alla trafikanter. Det gäller i mötet med andra resenärer, men särskilt i mötet med biljettkontrollanter och väktare. Feministiskt initiativ motsätter sig att SL tillåter att biljettkontroller används som en metod för att jaga papperslösa. Det skapar otrygghet för personerna i fråga och för andra resenärer som utsätts för rasprofilering. Detta måste upphöra. SL ska inte längre upplåta plats för inre gränskontroller.

5.5 Byt ut reklam mot samhällsinformation och konst

Tryggheten gäller också de kommersiella budskap som vi möts av i kollektivtrafiken. Det är omöjligt att värja sig mot de snedvridna ideal som finns i mycket av reklamen. Feministiskt initiativs mål är en kollektivtrafik helt utan reklamtavlor och reklamskyltar. På vägen dit krävs en begränsning av reklamen och striktare användning av de riktlinjer som

finns för vad som är acceptabla budskap. Istället för reklam vill vi ge mer plats till samhällsinformation och kultur. Läs mer om detta i avsnittet Kulturpolitik.

5.6 Finansiering

Det finns flera sätt att finansiera en utbyggd, avgiftsfri och reklamfri kollektivtrafik, bland annat genom:

- Höjd landstingsskatt
- Höjd och omfördelad trängselskatt
- Inga kostnader för spärrar och biljettkontroller

En höjd landstingsskatt innebär en omfördelning till de som åker kollektivt från de som inte gör det. Från bilister till de som reser miljösamt. De som tjänar mest får också bidra mest till vårt gemensamma. Nästan alla som åker kollektivt idag skulle tjäna på en helt avgiftsfri kollektivtrafik, även när vi räknar med att det blir fler resenärer.

Trängselskatten ska finansiera kollektivtrafiken i regionen, inte nya vägbyggen. Skatten ska höjas och vi ska utreda om det finns fler platser i regionen där det är lämpligt att ta ut den. Här blir det en omfördelning från den som tar mest plats (bilisten) till den som tar minst plats (den som åker kollektivt).

6. Miljö och klimat

En stor miljö- och klimatutmaning i regionen är frågan om transporter. Andra utmaningar handlar om avfallshantering och återvinning. Feministiskt initiativs mål är att nå en utsläppsgräns på netto noll år 2030. För att klara detta krävs krafttag och ett större ansvarstagande från de regionala politikernas sida.

Regionen konsumerar varor och beställer tjänster i en mycket stor utsträckning. Det är därför avgörande att regionen använder sitt inflytande för att nå klimatmålen. Det är hög tid för Region Stockholm att bli en förebild för andra regioner genom att enbart använda sig av gröna och etiska upphandlingar samt klimatsmarta lösningar för bland annat transport och avfallshantering.

Feministiskt initiativs viktigaste punkter är:

- Att utlysa klimatnödläge i Region Stockholm

- Att genomföra större satsningar för kollektivtrafik, cykelvägar samt gångvägar
- Att göra växtbaserad mat med lågt klimatavtryck till norm i regionala verksamheter
- Att göra etiska, klimatsmarta och ekonomiska krav till lika viktiga parametrar vid upphandlingar av varor och tjänster

6.1 Utlys klimatnödläge i Region Stockholm

Vi befinner oss i en kritisk tid, med bland annat stigande temperaturer. Detta leder till allvarliga konsekvenser för vår planet, så också för människor, djur och natur inom regionen. Att utropa klimatnödläge skulle innebära att regionen måste prioritera arbetet mot klimatförändringar. Miljö och klimat blir på så sätt ett riktmärke för all politik och gör det tvingande att fatta klimatsmarta beslut inom regionens samtliga politikområden.

6.2 Satsa på klimatsmarta transporter

Att transportera både varor och människor ska göras på ett hållbart sätt. En utbyggnad av kollektivtrafiken skulle bidra till detta. Det ska vara enkelt att ta sig till och från arbete, skola och fritidsaktiviteter med mera. Läs mer om Feministiskt initiativs satsningar på kollektivtrafiken i avsnittet Kollektivtrafik.

Likaså måste cykel- och gångvägar byggas ut och fogas ihop bättre. Det behöver bli mer attraktivt och trafiksäkert att ta sig mellan kommunerna på alternativa resesätt. Läs mer i avsnittet Regionalplanering.

6.3 Minska privatbilismen

Ett effektivt sätt att minska privatbilismen är att stoppa byggandet av nya motorvägar. Motorvägar ger inte bara ökad miljöförstöring i form av utsläpp utan kostar även mycket pengar, och förstör stora naturområden för all framtid. Feministiskt initiativ vill istället satsa pengarna på effektiva och klimatsmarta transporter. Privatbilism medför inte bara koldioxidutsläpp utan även stora krav på återvinning av diverse material när bilen inte längre kan användas. Med Feministiskt initiativs politik ska miljövänliga och klimatsmarta alternativ bli attraktivare.

6.4 Upphandla etiskt och klimatsmart

Etiska, klimatsmarta och ekonomiska krav ska vara lika viktiga parametrar vid upphandlingar av varor och tjänster. Regionen är en stor konsument av varor och tjänster. Därför är det viktigt att Regionen tar ansvar för att

så långt det är möjligt minska sin negativa påverkan på miljö och klimat. Bland annat ska kost som serveras inom Region Stockholms verksamheter vara klimatsmart och etiskt lagad, producerad och transporterad. Kosten ska påverka miljön och klimatet så lite som möjligt. Läs mer om upphandling i avsnittet Offentlig Upphandling.

6.5 Samarbeta kring avfallshantering och återvinning

Regionen måste se till att ett samarbete kommer till stånd mellan kommunerna när det gäller avfall och återvinning.

Feministiskt initiativ vill:

- Att det ska finnas miljöledningssystem i alla regionens verksamheter
- Att regionen inför bättre och hållbara system för återanvändning, avfallshantering och återvinning
- Att samtliga fordon som används i regionens regi ska ha högst möjliga miljöklassning
- Att satsningar på hållbar turism inom regionen ska öka
- Att regionen i kommande upphandlingar enbart ska köpa in etiskt producerad el från förnybara källor

Regionen ska även vara lyhörd för ny forskning och kunskap som är till nytta för klimatet och på så sätt jobba med ständiga förbättringar och prioritera det mest klimatsmarta.

7. Kulturpolitik

Feministiskt initiativ anser att identitet inte är något som är enhetligt och statiskt. Därför ska en feministisk kulturpolitik verka för att låta kulturen förändras och ha många olika uttryck. Kulturen ska ge utrymme för många olika slags idéer och ge människor möjlighet till både identifikation, överskridande och olikhet. En feministisk och antirasistisk kulturpolitik ska verka för ett demokratiskt, jämlikt och inkluderande kulturliv som är tillgängligt för alla. Feministiskt initiativ utgår från alla människors rätt till att skapa och delta i kultur. Vi arbetar för en demokratisk fördelning av resurser inom kulturområdet.

Ett av våra största offentliga rum är kollektivtrafiken. Kulturella och estetiska värden i kollektivtrafikens miljöer måste prioriteras för att främja en hållbar samhällsutveckling och hindra att ekonomiska värden tar över i

de offentliga rummen. Feministiskt initiativ vill se en kraftig begränsning av kommersiell reklam och ge mer plats åt samhällsinformation och kultur. Läs mer om detta i avsnittet Kollektivtrafik.

Feministiskt initiativ kommer arbeta för:

- Att stärka kulturlivet utanför stadskärnorna
- Att förespråka en mångfald av konstnärer, konstnärliga kvaliteter och verksamheter
- Att säkerställa att beslutsfattande organ speglar samhället i sin helhet
- Att införa fortbildning i icke-diskriminerande rekrytering
- Att offentligt finansierade kulturverksamheter arvoderar enligt ramavtal ingångna

7.1 Ett stärkt kulturliv utanför stadskärnorna

Vi vill se ett stärkt kulturliv med fler platser för kulturella uttryck, inte minst utanför stadskärnorna. Idag bor många kulturutövare i förorter och på landsbygd, men scener och andra kulturinstitutioner är ofta belägna inne i städerna. Vi vill också underlätta för invånarna att ta del av kulturverksamheter även i andra kommuner än sin hemkommun genom att främja god samverkan i länet.

7.2 En mångfald av konstnärliga kvaliteter och verksamheter

Vi vill främja en mångfald av konstnärliga uttryck, konstformer, kvaliteter och verksamheter. Vi vill också säkerställa att det finns möjligheter att utöva dessa oavsett exempelvis funktionalitet, ekonomiska och andra förutsättningar.

7.3 Representativa beslutsorgan

Vissa grupper i samhället, inte minst bland kulturutövare, befinner sig utanför maktens rum. Därför vill vi att alla beslutsfattande och rådgivande organ som tillsätts politiskt inom det offentligt finansierade kulturområdet såsom styrelser, jurys och referensgrupper ska demokratiseras och spegla samhället i sin helhet.

7.4 Fortbildning i icke-diskriminerande rekrytering

Alla regionalt drivna kulturinstitutioner och verksamheter ska ges fortbildning i icke-diskriminerande rekrytering av personal och andra icke-politiskt tillsatta personer. De ska ha som målsättning att anställd personal inom dessa verksamheter ska spegla samhället i sin helhet.

7.5 Fördelning av arvoden och uppdrag

Feministiskt initiativ vill säkerställa att offentligt finansierade kulturinstitutioner och verksamheter arvoderar enligt ingångna ramavtal med kulturarbetares fackförbund och intresseorganisationer. Ojämsättlda och ojämlika strukturer i fördelningen av uppdrag och arvoden ska korrigeras.

Kultur är viktigt på många plan i samhället därför vill vi även arbeta för:

- Att en jämlik tillgång till kultur med likvärdighet och goda villkor finns över hela regionen
- Att Region Stockholm söker medlemskap i ICORN (International Cities of Refuge Network) och uppmuntrar fler kommuner i regionen till att bli fristäder för kulturarbetare och journalister som förföljs i sina hemländer
- Att principen om en armlängds avstånd alltid efterföljs av politiker för att säkerställa den konstnärliga friheten
- Att kraven på fungerande likabehandlings- och antidiskrimineringsarbete ska skärpas inom hela kulturområdet, och att utbildningssatsningar görs för aktörer med små resurser
- Att arvoderade referensgrupper med kulturarbetare med bred representation ska finnas för att bidra med kompetens i bedömningar kring hur medel ska fördelas och kulturplaner och strategier ska utformas
- Att konstnärliga kvalitetskriterier ska vara definierade och transparenta i varje sammanhang där de ligger till grund för bedömningar av kulturanslag, samt att motiveringar till beslut alltid ska vara offentligt tillgängliga
- Att kulturplaner och strategier tillämpar genusbudgetering och en intersektionell analys av hur medlen fördelas
- Att information om hur det går till att bilda en ideell förening och vilka möjligheter till stöd som finns blir lättillgänglig
- Att föreningsbidragen stärks och utvecklas för att möta civilsamhällets omvandling avseende organiseringsformer och uttryckssätt

- Att konst och kultur ska användas i hög utsträckning som en del av alla tillämpliga typer av arbete inom vården

8. Medborgardemokrati

För att kunna skapa ett öppet, jämställt och jämlikt samhälle, fritt från diskriminering, krävs en ny politik som sätter mänskliga rättigheter i fokus. Vi behöver se över de strukturer som fördelar resurser och inflytande i samhället för att säkerställa att de fördelas mer jämlikt och jämställt.

Feministiskt initiativ menar att den klassiska höger-vänster-skalan i politiken inte är tillräckligt bred för att synliggöra alla de maktstrukturer som både begränsar människors individuella rättigheter och hindrar en hållbar utveckling i samhället. Kön, klass, etnicitet, funktionalitet, könsidentitet, könsuttryck, sexualitet, trosuppfattning, hudfärg och ålder får inte bli frågor som står för sig själva. Istället ska maktanalyser utifrån dessa perspektiv finnas med i alla politiska diskussioner och i alla politiska beslut.

Feministiskt initiativ vill sätta maktfrågor i fokus och utmana de strukturer som idag finns i de politiska rummen. Vi menar att vi, för att kunna skapa en så välbalanserad demokrati som möjligt, måste verka för att de som sitter på makten ska kunna representera befolkningen så långt det är möjligt. Feministiskt initiativ vill ytterligare stärka demokratin genom att skapa forum där befolkningen får möjlighet att möta de politiskt förtroendevalda. Vi vill också stärka kontakten mellan de politiskt förtroendevalda och samtliga patient- och brukarorganisationer.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att föra in intersektionellt feministiska och antirasistiska perspektiv i den politiska debatten så att dessa perspektiv genomsyrar varje del av politiken
- Att upprätta en kommitté som ska arbeta med frågor som rör mänskliga rättigheter och hur de efterlevs och stärks i region Stockholm
- Att inrätta medborgarforum för att stärka kontakten mellan medborgare och förtroendevalda politiker
- Att skapa strukturer för att stärka kontakten mellan politiskt förtroendevalda och samtliga patient- och brukarorganisationer

9. Offentlig upphandling

9.1 Regionens inflytande genom offentlig upphandling

Offentlig upphandling innefattar regionens samtliga köp av varor och tjänster finansierade genom skattemedel. Dessa kan handla om inköp av enklare varor och tjänster såsom kontorsmaterial, mat och transporter. Under de senaste årtiondena har det dock i allt större grad börjat inkludera komplexa samhälls- och välfärdstjänster inom exempelvis vård och kollektivtrafik. Som landets största region är Region Stockholm en stor konsument och beställare av varor och tjänster där upphandlingsvärdet för 2020 uppgick till 48 miljarder kronor.

Upphandling omsätter idag stora summor skattemedel och påverkar samhällets alla medborgare. Offentlig upphandling är därför ett viktigt marknadspolitiskt verktyg för att påverka utformning och innehåll av för oss invånare viktiga samhällstjänster. Komplexiteten hos både tjänsterna som upphandlas och regelverket som styr upphandlingen visar att detta område bör ses som ett strategiskt viktigt arbete för regionen. Det är därför viktigt att regionen använder sitt inflytande, kunskap och kompetens inom offentlig upphandling för att driva viktiga sociopolitiska frågor inom exempelvis ekologisk och social hållbarhet.

9.2 Vårdval, entreprenad och offentlig upphandling

Regionen har under många år slentrianmässigt lagt ut mängder av samhälls- och välfärdstjänster på entreprenad utan analysera möjligheten att driva dessa i egen regi eller utvärdera effekterna av de externt upphandlade tjänsterna. Då priset har fått väga allt för tungt i förhållande till kvalitetsaspekterna har resultatet på många håll blivit förödande och påverkat regionens medborgare på ett negativt sätt. Likaså innebär entreprenad ofta högre administrativa kostnader för regionen där den höga prislappen inte resulterat i bättre tjänster såsom det utlovades inför genomförandet. Feministiskt initiativ kommer därför att verka för att en noggrann analys alltid görs innan tjänster läggs ut på entreprenad, och likaså arbeta för en utvärdering av upphandlade tjänster och deras effekter.

Vi menar vidare att det är angeläget att minska antalet vårdval och att regionen själv tar ett större ansvar för att sjukvård erbjuds befolkningen på ett likvärdigt sätt i hela regionen. I de fallen där vårdval och

entreprenad beslutas behöva fortgå bör högre kvalitetskrav ställas på de privata aktörer som regionen anlitar, inte minst vad gäller personalpolitik.

9.3 Bättre samhällstjänster genom upphandlingskrav

Vid upphandlingar av både produkter och tjänster menar vi att det är angeläget att ställa krav på kollektivavtal samt högre krav på hur företagen arbetar med jämställdhet och diskriminering. Vid upphandling av vaktbolag ska det finnas ett krav att företaget arbetar mot övervåld och diskriminering gentemot regionens invånare. Vid upphandling av sjukresor vill vi ställa krav på att företagen utbildar sina anställda i bemötande och motverkar diskriminering. Regionen bör använda möjligheterna av grön upphandling för att hitta klimatsmarta lösningar för kollektivtrafik och avfallshantering. Likaså ska regionen genom grön upphandling aktivt främja konsumtionen av lokalproducerade, växtbaserade och ekologiska livsmedel inom regionala verksamheter. Maten är en viktig del av omvårdnaden och tillfrisknandet men dess betydelse har underskattats. Vi menar att de måltider som erbjuds ska vara smakrika och näringsriktiga.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att alltid analysera huruvida en tjänst bör utföras i egen regi innan en upphandlingsprocess påbörjas och utvärdera upphandlade tjänster och deras effekter
- Att antalet vårdval minskar inom regionen
- Att genom offentlig upphandling ställa högre kvalitetskrav på de privata aktörer som regionen anlitar
- Att krav om kollektivavtal och fungerande jämställdhets- och diskrimineringsarbete alltid finns med vid både upphandling av tjänster och varor
- Att aktivt främja konsumtionen av lokalproducerade, växtbaserade och ekologiska livsmedel med lågt klimatavtryck inom regionala verksamheter genom offentlig upphandling

10. Regional planering

Stockholms län rymmer storstad och landsbygd, fastland och skärgård. Länet är stort och förutsättningarna i de olika delarna skiljer sig åt. De yttre delarna av länet har på många sätt nytta av att tillhöra en storstadsregion, som erbjuder många möjligheter i form av utbildning, arbetsmarknad och kultur på rimligt pendlingsavstånd. Samtidigt utgör

den närheten en risk för att särskilt mindre samhällen fungerar som renodlade bostadsområden för arbetspendlare till länets centrala delar. Detta leder till ett sämre utbud av all slags service samt till ett fortsatt bilberoende.

Områden med låg blandning av arbetsplatser, bostäder och utbildning ökar transportbehov och långa pendlingsavstånd begränsar människors möjligheter. Kortare avstånd mellan bostäder, arbetsplatser, service och handel är en feministisk regionalplanering som kan möjliggöra ökad ekonomisk självständighet för fler människor. Det innebär att nya bostäder, service och butiker bör planeras längs kollektivtrafiknätet i storstadens närhet samt i övriga lokalsamhällen.

Det finns också en tendens att den storstadsnära landsbygden främst ses som ett rekreationsområde för stadens invånare. Detta leder till att servicen till stor del riktas mot fritidsboende och säsongsbesökare. Därmed tvingas bofasta under lågsäsong resa längre sträckor för att ta del av den mest grundläggande servicen. När nära service saknas är det dessutom svårt att locka till inflyttning. Särskilt tydligt är det här i skärgården, där det krävs särskilda insatser för att upprätthålla grundläggande service året runt. En utbyggd kollektivtrafik är där en viktig del. Läs mer i avsnittet Kollektivtrafik.

Feministiskt initiativ tror på ett starkt lokalsamhälle med närhet till samhällsservice såsom till exempel förskola, skola, bibliotek och vårdcentral samt butiker och kultur. Där spelar den regionala planeringen en stor roll. Det handlar både om att minska resandet över stora geografiska områden och att stärka lokaldemokratien. Det handlar också om att se till att nödvändig samhällsservice är jämlikt och rättvist fördelad över hela länet.

Det är viktigt att den regionala planeringen inte enbart fokuserar på de centrala delarna av länet. Så väl större lokala samhällen som landsbygdsområden behöver få möjligheter att utvecklas. Feministiskt initiativ vill synliggöra landsbygdens viktiga roll i omställningen till en hållbar utveckling av regionen. För att stödja den lokala matproduktionen ska regionen arbeta för en högre andel lokalproducerad mat i sina verksamheter.

Bredbandsutbyggnad och annan infrastruktur är en viktig del av utvecklingen av landsbygden. Tillgång till internet och trygg försörjning av el, vatten och avlopp ska vara en självklarhet och ska inte vara beroende av den enskildes ekonomi. Fokus i transportinfrastrukturen måste flyttas

från ohållbara trafikslag som bil till kollektivtrafik och cykel. Arbetet med att utveckla det regionala cykelvägnätet måste förstärkas och det regionala cykelkansliet ska ta ett ökat ansvar för samarbetet med kommunerna i frågan.

Feministiskt initiativ kommer att arbeta för:

- Att nödvändig samhällsservice finns på nära håll i hela länet
- Att den regionala utvecklingen vilar på ett jämlikt, jämställt och resurshushållande samhällsbyggande
- Att främja en levande landsbygd i hela länet där arbetsplatser såväl som bostäder tillkommer
- Att det regionala cykel- och gångvägsnätet kraftigt byggs ut